

Mjesečni ekonomski pregled

JANUAR -
FEBRUAR
2020

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
URED VODEĆEG EKONOMISTE

MJESEČNI EKONOMSKI PREGLED
JANUAR - FEBRUAR 2020.

SADRŽAJ

UVODNI SAŽETAK	4
G01: Stopa nezaposlenosti u odabranim zemljama	5
G02: Broj nezaposlenih lica u februaru	5
G03: Cijene nafte i željezne rude na svjetskom tržištu	5
G04: Uvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta	6
G05: Izvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta	6
G06: Godišnje promjene industrijske proizvodnje prema područjima	6
G07: Godišnja promjena prosječnih potrošačkih cijena za prva dva mjeseca	7
G08: Godišnje promjene u deviznom kursu, januar 2020.	7
G09: Devizne rezerve CBBiH	7
G10: Monetarna multiplikacija	8
G11: Stanje na računu rezervi kod CBBiH	8
G12: Depoziti, godišnje stope rasta	8
G13: Krediti u bh. bankarskom sektoru	9
G14: Mjesečne promjene indirektnih poreza	9
G15: Godišnja stopa rasta akciza	9
G16: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, godišnje promjene	10
G17: Emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa Republike Srpske	10
G18: Javni dug sektora generalne vlade BiH i zemalja u regionu	10

STATISTIČKI DODATAK	11
---------------------	----

Uredništvo:

- dr. Belma Čolaković
- Elma Hasanović

UVODNI SAŽETAK

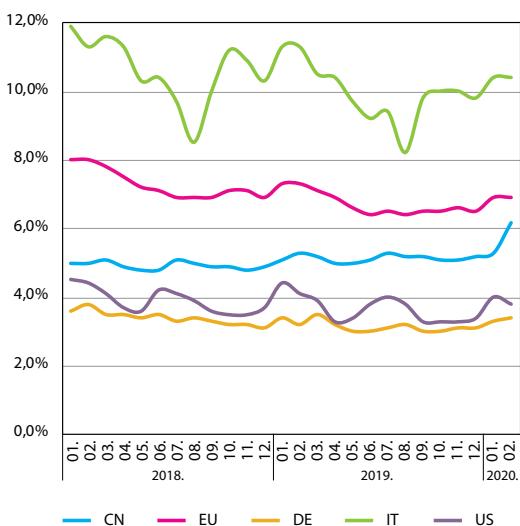
Zabilježen je rast nezaposlenosti u svijetu kao rezultat pandemije COVID-19 čije je prve ekonomske posljedice osjetila Kina (G01). Iako se broj nezaposlenih lica smanjio, zbog mnogih djelatnosti koje su pogodjene pandemijom COVID-19, očekuje se rast nezaposlenosti i u BiH (G02). Cijene nafte i željezne rude su zabilježile pad na svjetskom tržištu uslijed globalnog usporavanja ekonomija svijeta (G03). Uvoz je smanjen, najviše uslijed smanjenja uvoza proizvoda mineralnog porijekla, dok je s druge strane zabilježen i pad izvoza, prvenstveno izvoza baznih metala (G04 i G05). Pad industrijske proizvodnje u BiH je rezultat prestanka rada pojedinih strateških preduzeća, ali i slabije strane potražnje, koja je uslovljena širenjem pandemije COVID-19. Prerađivačka industrija je zabilježila najznačajniji pad (G06). Blagom rastu cijena najviše je doprinio rast cijena hrane i pića (G07). Nominalni kurs KM u januaru je deprecirao prema većini valuta glavnih trgovinskih partnera BiH (G08).

Devizne rezerve su zabilježile neznatan pad u odnosu na kraj godine kao rezultat promjene u visini strane pasive banaka što je uobičajeno za početak godine (G09). Zabilježeno je tek blago ubrzavanje multiplikacije novca zbog relativno nepromijenjenih trendova u komponentama novčane mase (G10). Osnovica za obračun obavezne rezerve stagnira od kraja 2019. godine, a višak iznad obavezne rezerve je smanjen (G11). U bankarskom sektoru je s jedne strane zabilježen rast ukupnih depozita, dok je s druge strane zabilježen značajan pad kreditne aktivnosti (G12 i G13).

Naplata prihoda od indirektnih poreza u prva dva mjeseca je stabilna, ali se očekuje značajniji pad prihoda u narednom periodu uslijed negativnih posljedica pandemije COVID-19 (G14 i G15). Generalna vlada BiH je zabilježila značajan rast obaveza po osnovu emitovanja vrijednosnih papira na godišnjem nivou (G16). Vlada Republike Srpske je izvršila dvije emisije vrijednosnih papira, dok vlada Federacije BiH nije imala emisiju na tržištu kapitala u prva dva mjeseca tekuće godine (G17). Javna zaduženost sektora generalne vlade BiH je umjerena (G18).

NAPOMENA: ZBOG VANREDNIH USLOVA RADA USLJED PANDEMIJE, OVAJ MJESEČNI EKONOMSKI PREGLED NE SADRŽI STATISTIČKE TABELE. MOLIMO VAS DA PODATKE PREUZIMATE DIREKTNO SA WEB STRANICE CBBiH. HVALA.

G01: Stopa nezaposlenosti u odabranim zemljama

Izvor: Eurostat, National Bureau of Statistics of China

U posljednjim godinama je primjetan silazan trend stope nezaposlenosti u većini zemalja, kao rezultat rasta ekonomske aktivnosti. Slijedom snažnog uticaja pandemije COVID-19 koja je usporila ili zaustavila globalni protok roba i usluga, očekuje se rast nezaposlenosti u narednim mjesecima, što je evidentno na kraju februara u Kini, koja je prvo izvorište epidemije.

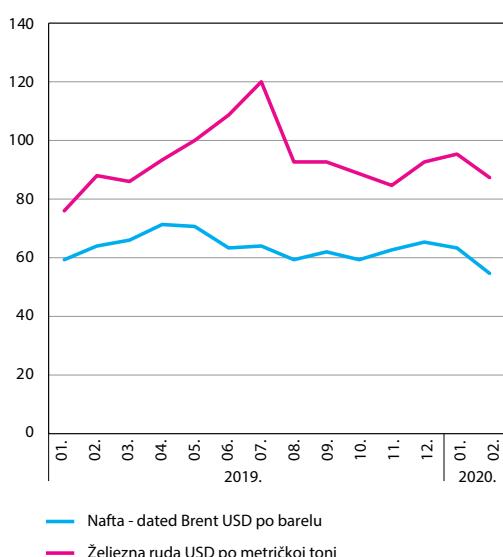
G02: Broj nezaposlenih lica u februaru

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH

Nakon što je u prethodnoj godini zabilježen najmanji broj nezaposlenih lica u posljednjoj dekadi, u prva dva mjeseca tekuće godine nastavljen je pad broja nezaposlenih lica na godišnjem nivou. Ipak, slijedom snažnog uticaja pandemije koronavirusa koja je uzrokovala prestanak rada brojnih djelatnosti, u narednim mjesecima se očekuje prekid ovog pozitivnog trenda.

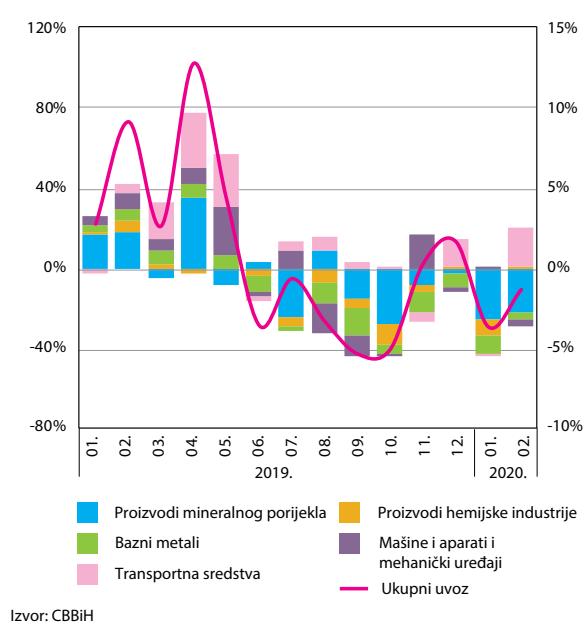
G03: Cijene nafte i željezne rude na svjetskom tržištu

Izvor: www.indexmundi.com

Cijena nafte na svjetskom tržištu od početka godine je u padu, odnosno od sredine 2019. godine, kada je i došlo do globalnog ekonomskog usporavanja, te trgovinskih barijera. U februaru je cijena nafte iznosila 55 USD po barelu što predstavlja mjesečni pad od 13,5%, dok je na godišnjem nivou cijena nafte niža za 14,2%. Usporavanje svjetskih ekonomija uzrokovalo je i smanjenje cijena željezne rude, cijena po metričkoj toni iznosila 87,6 USD u februaru, što predstavlja smanjenje od 8,4% na mjesečnom nivou.

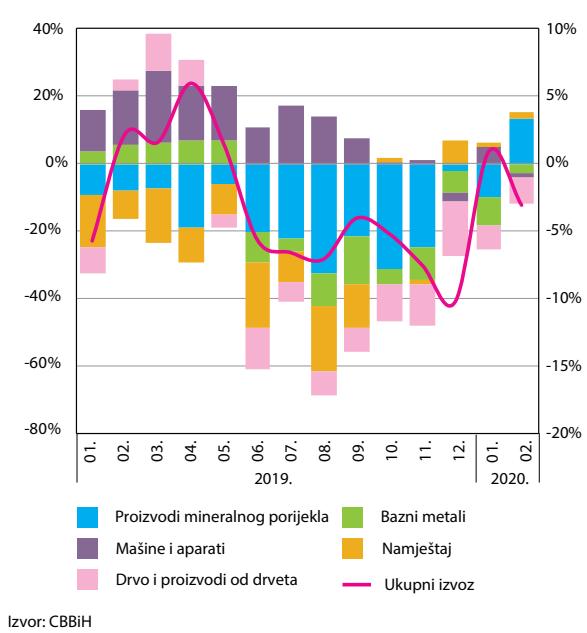
G04: Uvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

U prva dva mjeseca 2020. godine uvoz je smanjen za 2,3% na godišnjem nivou. Najznačajnije smanjenje je registrovano kod uvoza proizvoda mineralnog porijekla 22,8%, s tim da je došlo i do smanjenja cijene nafte na svjetskom tržištu, ali i do smanjenja uvezene količine. Uvoz baznih metala se smanjio, ali ne tako drastično kao što je to slučaj kod izvoza, te je smanjenje za prva dva mjeseca iznosilo 5,5%. Jedino još uvoz vozila bilježi pozitivne i visoke stope rasta. Tako je uvoz vozila za prva dva mjeseca 2020. godine na godišnjem nivou povećan za 10,9%.

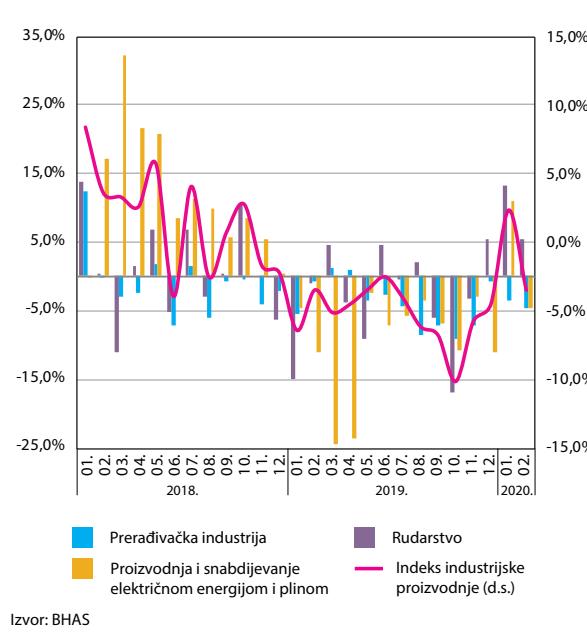
G05: Izvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

Za prva dva mjeseca 2020. godine, izvoz je smanjen za 1,2% na godišnjem nivou. Stopa smanjenja izvoza u februaru iznosi 3,0% na mjesecnom nivou. Izvoz proizvoda mineralnog porijekla je za prva dva mjeseca ostvario pozitivnu stopu rasta od 1,2% na godišnjem nivou, s tim da su mjesecne oscilacije jako izražene. U januaru je zabilježen pad izvoza ove grupe od 9,6%, dok je u februaru registrovan rast od 13,2%. Od početka godine najznačajnije smanjenje izvoza bilježe bazni metali 16,9% za prva dva mjeseca, u prvom redu zbog gašenja Aluminijuma, dok se i izvoz proizvoda od željeza i čelika smanjio za 4,1%, zbog smanjenja tražnje. Izvoz drveta i proizvoda od drveta je smanjen za 7,2%. Jedino je izvoz mašina i aparata i električnih uređaja za prva dva mjeseca ostvario pozitivnu, ali dosta nisku godišnju stopu rasta (1,7%).

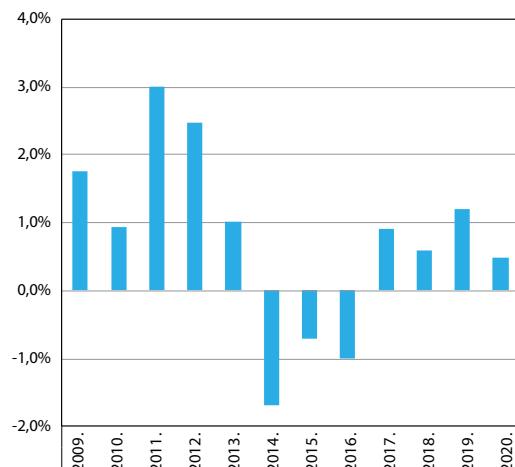
G06: Godišnje promjene industrijske proizvodnje prema područjima

Izvor: BHAS

Značajan pad industrijske proizvodnje koji je zabilježen tokom cijele prethodne godine je kratko prekinut u januaru, nakon čega je u februaru opet zabilježen pad proizvodnje na godišnjem nivou. Pad proizvodnje je rezultat prestanaka rada pojedinih strateških preduzeća, te slabije inostrane potražnje, slijedom sve većeg uticaja pandemije koronavirusa. Posmatrajući period od prva dva mjeseca, u odnosu na isti period prethodne godine, bilježi se pad industrijske proizvodnje od 0,7%. Djelatnosti proizvodnje i distribucije električne energije i plina, te rudarstvo bilježe rast proizvodnje, dok snažan pad prerađivačke industrije ima najznačajniji doprinos smanjenju industrijske proizvodnje.

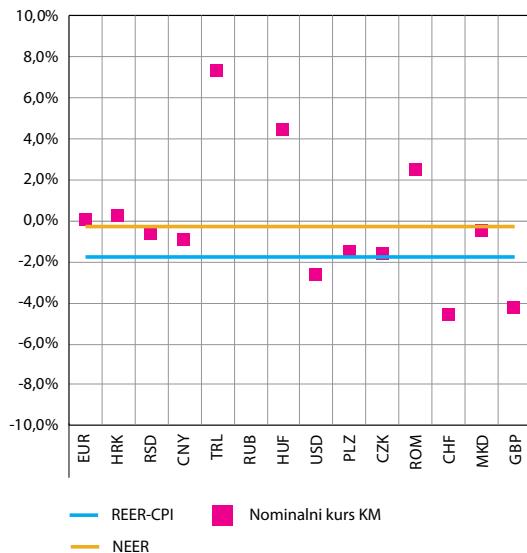
G07: Godišnja promjena prosječnih potrošačkih cijena za prva dva mjeseca

Izvor: BHAS

Posmatrano na godišnjoj osnovi period od prva dva mjeseca, blagi rast opšteg nivoa cijena najvećim dijelom je determiniran doprinosom rasta cijena hrane i piće (0,4 p.p.), te alkoholnih pića i duhana (0,3 p.p.). Istovremeno, cijene odjeće i obuće bilježe negativan doprinos rastu opšteg nivoa cijene (-0,4 p.p.), uz zabilježen godišnji pad cijena od 9,1%

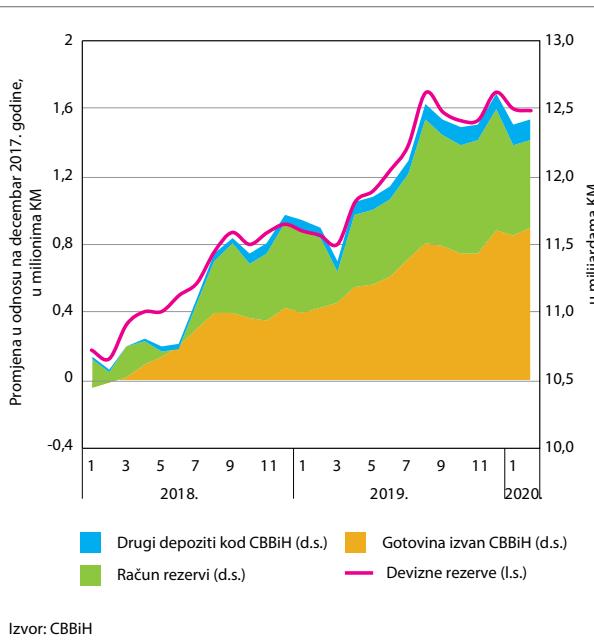
G08: Godišnje promjene u deviznom kursu, januar 2020.

Izvor: CBBiH

Nominalni kurs KM u januaru 2020. godine je deprecirao prema većini valuta naših glavnih trgovinskih partnera. Najizraženija deprecijacija KM na godišnjem nivou je zabilježena prema ruskoj rublji 10,2%, britanskoj funti 4,2% i američkom dolaru za 2,7%. Tako nominalni efektivni kurs NEER ukazuju na deprecijaciju KM prema valutama glavnih trgovinskih partnera 0,2% u posljednjih godinu dana, gdje su valute poredane prema značaju zemlje u trgovinskoj razmjeni. Deprecijacija NEER je uzrokovana nominalnom deprecijacijom KM prema valutama zemalja u razvoju, a kao posljedica kretanja EUR (naše sidrene valute) prema američkom dolaru. Realni efektivni kurs KM (REER) na godišnjem nivou pokazuje značajniju deprecijaciju od 1,8%, što ukazuje na nižu inflaciju u našoj zemlji od onih u zemljama našim trgovinskim partnerima.

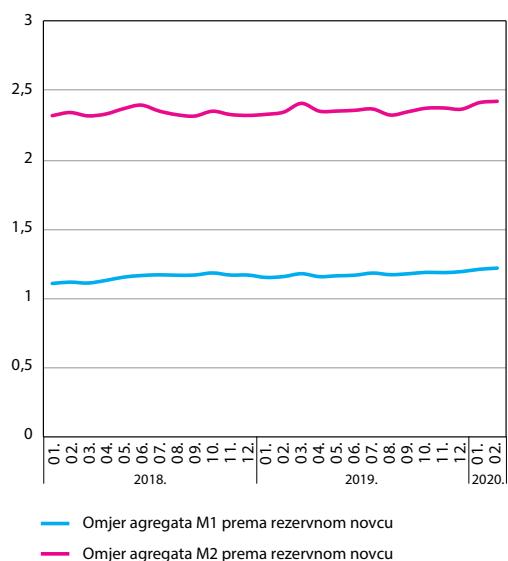
G09: Devizne rezerve CBBiH

Izvor: CBBiH

Devizne rezerve su zabilježile blago smanjenje (135,2 miliona KM, ili 1,07%) u prva dva mjeseca, u odnosu na kraj 2019. godine. To nije neuobičajeno za početak godine, prvenstveno uslijed promjena u visini strane pasive banaka. Među komponentama rezervnog novca, gotovina izvan CBBiH ima sve značajniji utjecaj na promjene u nivou deviznih rezervi. Pri tome, bitno je napomenuti da je količina KM van komercijalnih banaka gotovo nepromijenjena od polovine 2019. godine, ali je povećana količina KM u trezorima banaka.

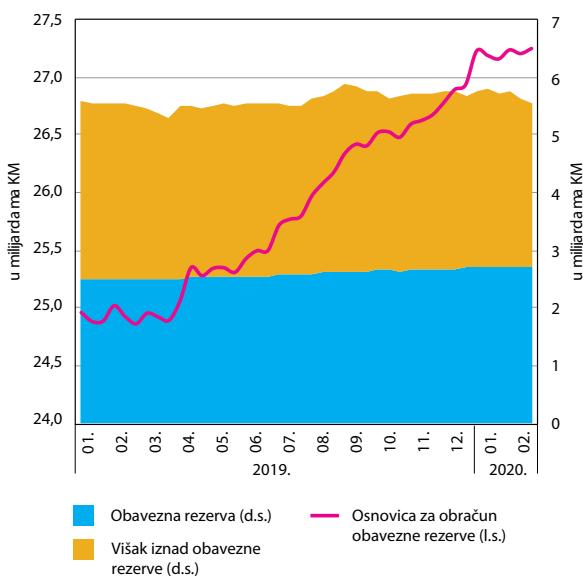
G10: Monetarna multiplikacija

Izvor: CBBiH

Zbog relativno nepromijenjenih trendova u komponentama novčane mase, bilježi se tek blago ubrzavanje multiplikacije novca u prva dva mjeseca 2020. godine. Bez značajnije ročne transformacije depozita domaćih sektora, što je prvenstveno uslovljeno visinom kamatnih stopa na depozite domaćim sektorima, kao i snažnije kreditne aktivnosti, ne može se očekivati ni značajniji rast multiplikatora novca.

G11: Stanje na računu rezervi kod CBBiH

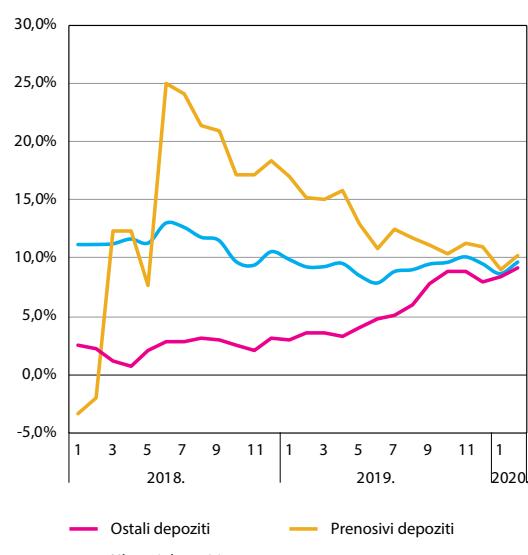
Izvor: CBBiH

Osnovica za obračun obavezne rezerve stagnira od kraja 2019. godine. Ne može se govoriti o promjeni trenda, jer se u prvim mjesecima godine, obično, privremeno smanjuje strana pasiva banaka.

Sa druge strane, višak iznad obavezne rezerve je smanjen u prva dva mjeseca 2020. godine (150.4 miliona KM, ili 5.05%). Nema naznaka da se radi o jačanju preferencija ka stranoj aktivi, ili držanju gotovine, bilo od strane banaka, ili stanovništva. Pomenuto upućuje na zaključak da je smanjenje viška iznad obavezne rezerve posljedica regulatornih promjena u pogledu rezervisanja za kreditne gubitke.

Implicitna stopa obavezne rezerve je, u posljednjem obračunskom periodu u februaru, iznosila 20.4%. Stopa obavezne rezerve je bila nepromijenjena na 10%.

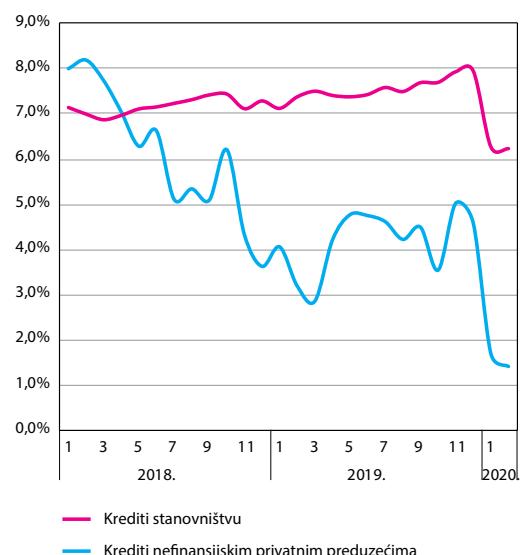
G12: Depoziti, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

U februaru je nastavljen rast ukupnih depozita po visokim stopama. Zabilježena je stopa rasta od 9,67% na godišnjem nivou, uz, do sada, najvišu vrijednost ukupnih depozita (23,96 milijardi KM na kraju februara). Depoziti u domaćoj valuti rastu brže od depozita u stranoj valuti i na mjesecnom i na godišnjem nivou. Unutar obe grupe depozita nastavljen je trend rasta oričenih depozita.

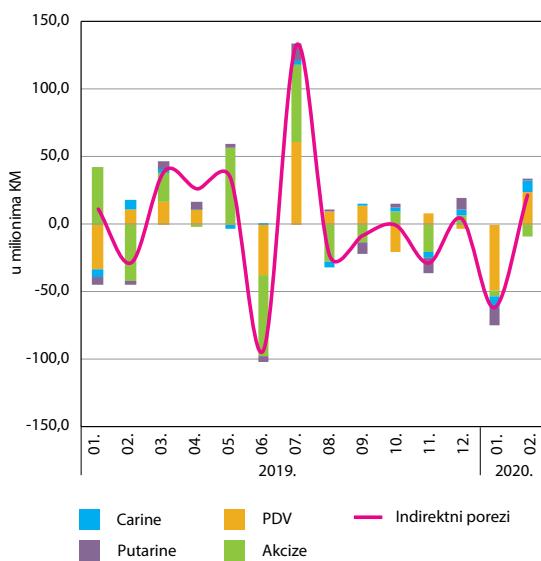
G13: Krediti u bh. bankarskom sektoru

Izvor: CBBiH

U izvještajnom periodu je zabilježen značajan pad kreditne aktivnosti. Razlika između stope kreditnog rasta privredi i stanovništvu je dodatno povećana. Kao posljedica različite dinamike kreditnog rasta promijenjena je struktura kreditnog portfolija. Krediti privredi su u periodu 2/2019-2/2020. smanjili svoje učešće u ukupnim kreditima za 1,36 p.p., a krediti stanovništvu se povećali za 0,73 p.p. tako da je njihovo učešće u ukupnim kreditima 48,35% na kraju februara 2020. godine.

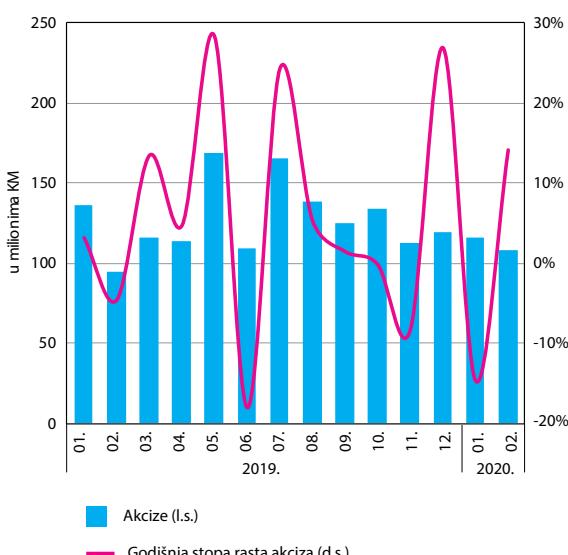
G14: Mjesečne promjene indirektnih poreza

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

U prva dva mjeseca 2020. godine nastavljen je rast prihoda od indirektnih poreza, koji su u odnosu na isti period prethodne godine zabilježili kumulativni rast od 45,3 miliona KM (4,5%). Najveći doprinos rastu prihoda je od PDV-a koji je nakon uobičajenog januarskog pada na mjesecnom nivou, u februaru zabilježio mjesečni rast. Iako su prihodi od carina izgubili dosta na značaju, koji su ranije imali za finansiranje budžeta, oni su i dalje bitni za fiskalnu konsolidaciju svih nivoa vlada u BiH. Njihovo značajno smanjenje može dovesti do budžetskih problema. Carine se naplaćuju na uvoz roba iz trećih zemalja, prvenstveno iz Kine. Preliminarni podaci indirektnih poreza za mart ukazuju dalji rast prihoda od indirektnih poreza, koji će zasigurno u periodu koji dolazi pretrptjeti poremećaje uslijed globalne pandemije COVID-19.

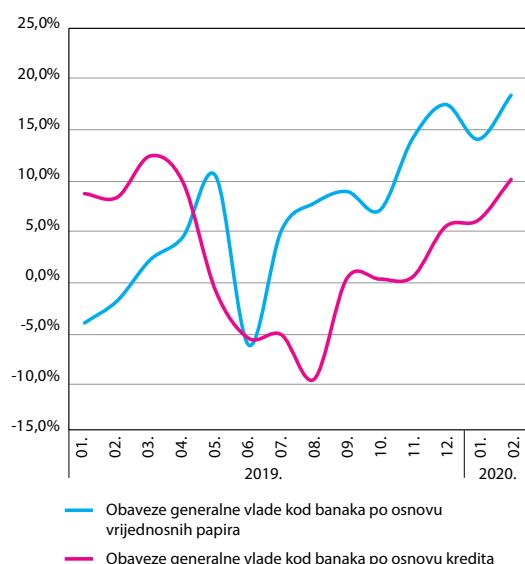
G15: Godišnja stopa rasta akciza

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

U prva dva mjeseca tekuće godine zabilježena je nešto bolja naplata prihoda od akciza u odnosu na isti period prethodne godine. U navedenom periodu prikupljeno je 230,7 miliona KM po osnovu akciza, što predstavlja rast od 6,6 miliona KM. Zbog restriktivnih mjeru koje su na snazi zbog pandemije COVID-19, a koje za posljedicu već imaju manju potražnju i potrošnju nafte i drugih akciznih proizvoda, u narednom periodu se zasigurno može očekivati negativan uticaj na naplatu prihoda po ovom osnovu.

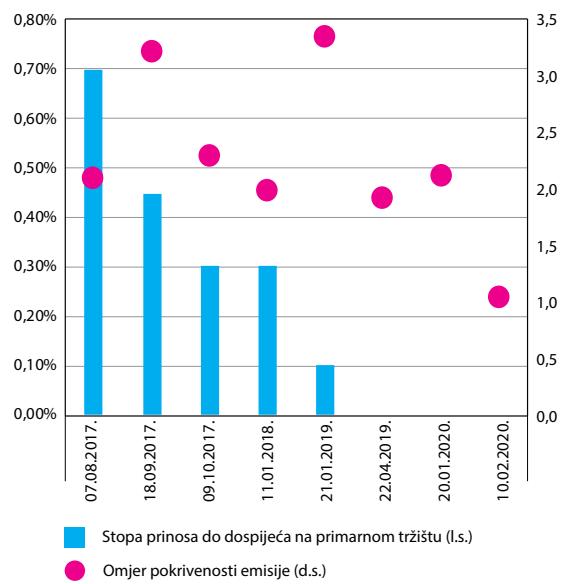
G16: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, godišnje promjene

Izvor: CBBiH

U februaru je zabilježen značajan rast obaveza po osnovu vrijednosnih papira generalne vlade na godišnjem nivou (335,7 miliona KM), dok je za isti period rast kredita generalne vlade bio neznatan. Na kraju februara ukupna zaduženost sektora generalne vlade po navedena dva osniva je iznosila 2,62 milijarde KM, što predstavlja godišnji rast obaveza od 14,7%. Izloženost bankarskog sektora prema sektoru generalne vlade na kraju februara je bila oko 8,0% ukupne aktive bankarskog sektora. U narednom periodu ta izloženost će zasigurno biti veća, s obzirom da će vlade morati zaduživanjem nadomjestiti nedostajuće prihode u budžetima koji će biti smanjeni uslijed posljedica pandemije COVID-19.

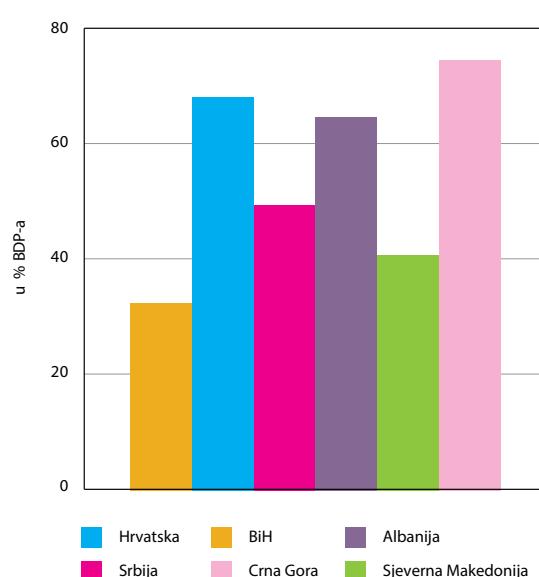
G17: Emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa Republike Srpske

Izvor: BLSE

U prva dva mjeseca Federacija nije vršila emisije na Sarajevskoj berzi, dok je Republika Srpska izvršila dvije emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa. Obje emisije su bile uspješne, a ukupni iznos emisija je bio 66 miliona KM. Iako su i januarska i februarska emisija izvršene po kamatnoj stopi od 0%, tražnja za kratkoročnim javnim dugom Republike Srpske je bila bitno različita. Značajno smanjenje tražnje za javnim dugom ispoljeno tokom februarske emisije je zadnji put zabilježeno prije tri godine i moglo bi se dovesti u vezu sa promjenom poslovne politike banaka u vezi sa stepenom izloženosti prema sektoru generalne vlade, ali i sa visinom javnog duga Republike Srpske.

G18: Javni dug sektora generalne vlade BiH i zemalja u regionu

Izvor: MMF

BiH spada u umjereni zadužene zemlje. Javni dug sektora generalne vlade BiH u odnosu na zemlje u regionu je najniži i iznosi 32,5% izraženo u procentima BDP-a. U tom smislu, određeni kapaciteti za novim zaduživanjem postoje. Na nivou države očekuje se realizacija novih zaduženja, čija bi sredstva bila usmjerena na ublažavanje posljedica po BiH budžete, koje će proizaći kao rezultat globalne pandemije COVID-19.

IZDAVAČ

Centralna banka Bosne i Hercegovine
Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Tel. + 387 33 278 100, 663 630
Fax +387 33 278 188
www.cbbh.ba
e-mail: contact@cbbh.ba

Publikovanje i umnožavanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe je
dozvoljeno uz saglasnost izdavača.